

॥ १४५ ॥ इतिशांतिप० रा० नै० भारतभा० एकोनषष्टितमोऽध्यायः ॥ ५९ ॥ ॥ ७॥ ततः पुनरिति ॥ १॥ सर्ववर्णानां अनुलोमविलोमजादीनां चातुर्वर्ण्यस्यैवाश्रमाः ब्राह्मणस्य चत्वार आश्रमाः
 एतत्ते सर्वमाख्यातं महत्त्वं प्रतिराजसु ॥ कात्स्न्येन भरतश्रेष्ठ किमन्यदिह वर्तते ॥ १४५ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांतिपर्वणिराजधर्मानुशासनपर्वणिसूत्राध्याये
 एकोनषष्टितमोऽध्यायः ॥ ५९ ॥ ॥ ७॥ वैशंपायन उवाच ततः पुनः सगांगेयमभिवाद्य पितामहं ॥ प्रांजलिर्नियतो भूत्वा पर्यपृच्छ द्युधिष्ठिरः ॥ १ ॥ के
 धर्माः सर्ववर्णानां चातुर्वर्ण्यस्य के पृथक् ॥ चातुर्वर्ण्याश्रमाणां च राजधर्माश्च के मताः ॥ २ ॥ केन वै वर्धते राष्ट्रं राजा केन विवर्धते ॥ केन पौराश्च भृत्याश्च वर्धते भरतर्ष
 भ ॥ ३ ॥ कोशं दंडं च दुर्गं च सहायान्मन्त्रिणस्तथा ॥ ऋत्विक्पुरोहिताचार्यान्कीदृशान्वर्जयेन्नृपः ॥ ४ ॥ केषु विश्वसितव्यं स्याद्राज्ञा कस्यां चिदापदि ॥ कुतो वात्मा
 दृढं रक्ष्यस्तन्मे ब्रूहि पितामह ॥ ५ ॥ भीष्म उवाच नमो धर्माय महते नमः कृष्णाय वेधसे ॥ ब्राह्मणेभ्यो नमस्कृत्य धर्मान्वक्ष्यामि शाश्वतान् ॥ ६ ॥ अक्रोधः सत्य
 वचनं संविभागः क्षमा तथा ॥ प्रजनः स्वेषु दारेषु शौचमद्रोह एव च ॥ ७ ॥ आर्जवं भृत्यभरणं न वै ते सार्ववर्णिकाः ॥ ब्राह्मणस्य तु यो धर्मस्तं ते वक्ष्यामि केवलं ॥ ८ ॥ द
 ममेव महाराज धर्ममाहुः पुरातनं ॥ स्वाध्यायाभ्यसनं चैव तत्र कर्म समाप्यते ॥ ९ ॥ तं चेद्विजमुपागच्छेद्वर्तमानं स्वकर्मणि ॥ अकुर्वाणं विकर्माणि शांतं प्रज्ञानतर्पि
 तं ॥ १० ॥ कुर्वीतापत्यसंतानमथोदघाद्यजेत च ॥ संविभज्य च भोक्तव्यं धनं सद्भिरितीर्यते ॥ ११ ॥ परिनिष्ठितकार्यस्तु स्वाध्यायेनैव ब्राह्मणः ॥ कुर्यादन्यत्र वा
 कुर्यान्मैत्रो ब्राह्मण उच्यते ॥ १२ ॥ क्षत्रियस्यापि यो धर्मस्तं ते वक्ष्यामि भारत ॥ दद्याद्राजन्नयाचेत यजेत न च याजयेत् ॥ १३ ॥ नाध्यापयेदधीयीत प्रजाश्च परि
 पालयेत् ॥ नित्योद्युक्तो दस्युवधेरणे कुर्यात्पराक्रमं ॥ १४ ॥ ये तु क्रतुभिरीजानाः श्रुतवन्तश्च भूमिपाः ॥ य एवाह वजेतारस्त एषां लोकजित्तमाः ॥ १५ ॥ अवि
 क्षतेन देहेन समराद्यो निवर्तते ॥ क्षत्रियो नास्य तत्कर्म प्रशंसंति पुराविदः ॥ १६ ॥ एवं हि क्षत्रबंधूनां मार्गमाहुः प्रधानतः ॥ नास्य कृत्यतमं किंचिदन्यदस्युनि
 बर्हणात् ॥ १७ ॥ दानमध्ययनं यज्ञो राज्ञां क्षेमो विधीयते ॥ तस्माद्राज्ञाविशेषेण यो द्वयं धर्ममीप्सता ॥ १८ ॥ स्वेषु धर्मेष्ववस्थाप्य प्रजाः सर्वामहीपतिः ॥ धर्मे
 ण सर्वकृत्यानि शमनिष्ठानि कारयेत् ॥ १९ ॥ परिनिष्ठितकार्यस्तु नृपतिः परिपालनात् ॥ कुर्यादन्यन्न वा कुर्यादैन्द्रो राजन्य उच्यते ॥ २० ॥

क्षत्रियस्य त्रयो वैश्वस्य द्वौ शूद्रस्यैक इति तेषां ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ सर्ववर्णधर्मानाह अक्रोध इति सार्धेन ॥ ७ ॥ ८ ॥ तत्राध्ययने तावत्तैव नैष्ठिकः कृतार्थो भवतीत्यर्थः ॥ ९ ॥ स्वयमुपागते वित्ते
 दारकियापूर्वकं अपत्यसंतानमिच्छेत्स इत्याह द्वाभ्यां तं चेदिति ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ २० ॥